

Şiir Yazma Teknikleri ile Uygulama Önerileri

Bekir Yıldız ¹ , Serdarhan Musa Taşkaya ²

DOI 10.5281/zenodo.5723947

Öz

Dil öğrenimi anne karnında ninniler ve hikayelerle başlayıp, çok farklı etkinlikler ve uygulamalarla devam eden; yaşama ölüm arasında büyüyüp gelişen, değişen, farklılaşan bir süreç izlemektedir. Büyüyüp gelişen canlı bir varlık olarak görülen dilin etkin olarak öğrenilmesi dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin aktif olarak uygulanmasıyla mümkündür. Yaşam boyu süren dil öğreniminin dinlemeyle başladığı, konuşmayla devam ettiği, belli eğitim ve okul sürecinden sonra da okuma ve yazmayla beraber sürdürüldüğü görülmektedir. Okullarda Türkçe öğretimi okuma ve yazma çalışmalarıyla başlatılarak dil öğreniminin temel becerileri bir bütün olarak uygulanmaktadır. Yazma uygulamaları, seslerin harflere dönüştürülmesiyle oluşan yazı çalışmalarının yanında duygu, düşünce ve hayallerin farklı, özgün, yaratıcı, eleştirel bir bakış açısıyla yazıya aktarımını gerektirir. Böylelikle yazma çalışmalarında önemli arayışlar ortaya çıkmıştır. Yazma alanında gelişmeler şiir yazımında da etkisini göstermiştir. Bu çalışma, ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin şiir yazma becerilerini geliştirmek amacıyla, araştırmacı tarafından ilgili literatür taraması sonucu belirlenen on yedi (17) farklı şiir yazma tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma 2015-2016 eğitim öğretim yılında Mersin ili Erdemli ilçesi Yeşilyurt İlkokulu 4/B şubesinde öğrenim gören on sekiz öğrenciyle yürütülmüştür. Şiir yazabilmek için gerekli ilgi, istek, yetenek ve kabiliyetin yanında yazım sürecinde kullanılacak şiir yazım tekniklerinin uygulanması daha iyi bir ürün elde etmemizi sağlayacaktır. Şiir yazmaya yönelik yeteneği olmadığını düşünen insanlar şiir yazım tekniklerini uygulayarak yeteneğini geliştirebilecek, arzu ettiği şiiri yazabileceklerdir. Bu çalışmada şiir yazma öğretiminde kullanılacak teknikler tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe öğretimi, yazma, şiir yazım teknikleri.

1 Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, yildizbekir086@gmail.com

2 Doç. Dr., Mersin Üniversitesi, serdarhan@gmail.com

Application Recommendations on the Poetry Written Essays of Fourth Grade Students of Primary School

Abstract

Language learning that starts with lullaby and stories at mother's womb and goes on with so many different activities and practice, follows a process that grows, improves, changes and differs between life and death. Efficient language learning that is considered as an alive creature is only possible with the practice of listening, speaking, reading and writing skills actively. It is seen that language learning which goes a lifelong, starts with listening maintain with speaking and also after a period at school education it goes on with reading and writing, at school Turkish education is initiated with reading and writing activities. So basic language skills are practiced as a whole. Writing implementation requires to write emotions, thoughts and dreams with a different method. Writing training that includes transformation at the sounds to letters. So, sense at creative writing occurred at writing area. One at the writing area that creativity can be shown is poem. This work was carried out by using seventeen (17) different poetry writing techniques, which were determined by the researcher as a result of the literature review, in order to improve the poetry writing skills of primary school fourth grade students. The research was conducted with eighteen students studying in the 4/B branch of Yeşilyurt Primary School in Erdemli, Mersin in the academic year of 2015-2016. Application of poem writing techniques that can be used during writing, can provide to get a better product, beside the interest, desire, talent and ability that is necessary for poem writing. People who assume themselves as talentless in the field of writing poem, poem writing techniques and so write poems. At this work, some techniques and examples are given that can be used at poem writing education."

Keywords: Turkish education, poem writing techniques, creative writing.

Giriş

İnsanoğlunun yazıyı bulmasıyla birlikte sözlü dilde kullandığı sesler, kelimeler ve cümleler yazı diline aktarılmaya başlanmıştır. Bu aktarım insanları dilde farklı arayışlara yöneltmiş, sözcüklerin daha güzel ifade edilmesi anlayışını doğurmuştur.

Yazmayı, Güneş (2014: 157), "Zihnimizdeki duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak çeşitli sembollerle anlatılması" olarak ifade ederken, Aksan (1993: 8), "Gerek içerik ve öz gerekse söze dönüştürme ve sunuluş açısından özgün, etkilemeye, duygulandırmaya yönelik bir söz sanatı ürünü" olarak ifade etmiştir. Dil gelişiminde önemli bir işlevi olan yazma, bireyin anladığını anlatması ve etkili bir iletişim aracı olması yönüyle eğitim öğretimde önemli bir yer teşkil etmektedir. Yazma becerisinin gelişmesi ile birlikte bireylerin bilgiyi aktarma, düşüncesiyle bilgileri arasında ilişki kurma öğrencilerde estetik bir duyarlılık kazanma ön plana çıkmıştır. Yazılı anlatım becerisi kişilerin kariyerlerinde başarılı olmalarını da sağlayabilecek kadar önemlidir.

Gün geçtikçe hayatın her alanında yazma becerilerine ihtiyaç duyulur olmuştur. Okul ortamında yazılı anlatım becerisinin gelişmiş olması, öğrencilerin akademik başarılarını olumlu yönde etkilemektedir (Ungan, 2007; 462). Öğrenciler, duyuları aracılığıyla dış dünyadan edindiği izlenimleri zihninde canlandırır, ayrıntıların farkına varır ve bu ayrıntıları zihninde canlandırarak yazılı anlatımda özgünlüğe ulaşır. Anlatımda özgünlüğe ulaşmada kişinin kendi görüş, düşünce ve hayal gücünü de işin içine katmasının önemi büyüktür (Aşılıoğlu, 1993; Akt: Göçer, 2010) Türkçe öğretimi okuma ve yazma çalışmalarıyla başlatılarak dil öğreniminin temel becerileri bir bütün olarak uygulanmaktadır. Yazma uygulamaları, seslerin harflere dönüştürülmesiyle oluşan yazı çalışmalarının yanında duygu, düşünce ve hayallerin farklı, özgün, yaratıcı, eleştirel bir bakış açısıyla yazıya aktarımını gerektirir. Böylelikle yazmada yaratıcı yazma gibi farklı anlayışlar ortaya çıkmıştır. Yaratıcı yazma yönteminin bir alanı da yaratıcı şiir yazma uygulamalarıdır.

Kaya (2013: 50) şiiri, "yaratıcı bir dil ile duygu ve düşüncelerin kalbe ve zihne ulaştığı, kelimelere duyguların ve ritmin eşlik ettiği bir yazın türü" olarak tanımlar. Türk Dil Kurumu şiiri "Zengin sembollerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan, hece ve durak bakımından denk ve kendi başına bir bütün olan edebî anlatım biçimi"

olarak tanımlar. Şiirler insanların duygularla sesleri satırlarda bir araya getirip kelimelerle oynayabildiği, birçok düşünceyi kısa yazılımlarla sunabildiği son derece etkileyici bir yazın türüdür.

"Günümüzde şiddet içerikli çizgi filmler ve diğer çocuk filmleri ile yetişen çocukların, duygudan yoksun oldukları dikkatimizi çekmektedir. Halbuki çocuk eğitiminin sağlıklı olabilmesi, duygu yönünü geliştirmeye yönelik şiir eğitimi ile mümkün olacaktır' (Güleryüz, 2002: 246).

"Şiirlerle her türlü anlatım yapılabilir. Şair söylemek istediğini mısralarıyla anlatarak güldürebilir, düşündürebilir, hayal ettirebilir, hüznlendirebilir, cesaretlendirebilir, geçmişe ve geleceğe götürebilir" (Akyol, 2014; 139). Estetik ve duygu yönüyle insanı manevî olarak besleyen şiir, insanda yeni hayat görüşlerinin oluşmasını sağlayan en önemli edebiyat ürünlerinden biridir (Coşkun ve Açık Önkaş, 2006: 18).

Şiir yazabilmek için duygu, his, gerekli ilgi, istek, yetenek ve kabiliyetin gerekliliği aşikardır. Bu doğuştan gelen ve içsel olan özelliklerin yanında şiir yazım sürecinde kullanılacak şiir yazım tekniklerinin uygulanması daha iyi bir ürün elde etmemizi sağlayacaktır. Günlük hayatımızın her alanında karşımıza çıkmakta olan yazma bir beceri işi olsa da yazmanın tekniğini iyi bilmek gerekir. İyi ve doğru yazmak beceriden çok teknikleri iyi bilmeyi gerektirir (Güneş, 2014: 158).

Günümüzde şiirler belirli kalıplar içerisinde kalmaktan çıkmıştır. Hayal edilebilir her konuda ve türde şiir yazılabilmektedir. Şiir insanların kelimelerle oynayabildiği, pek çok düşünceyi en kısa zamanda sunabildiği bir araçtır. Dilin çok özel kullanımını gerektiren adeta kelimelerle dans edilen bir yazılımdır (Akyol, 2014: 139).

Her becerinin bir tekniği olduğu gibi öğrenilebilir ve öğretilen bir olgu olan şiir yazma da bir teknik işidir. Nasıl ki ressam iyi bir resim çizebilmek için, heykeltıraş taşa şekil verebilmek için işinin gerektirdiği teknikleri öğreniyorsa şair de şiir yazmak için gerekli teknikleri bilmek durumundadır. "Nasıl şiir yazmalıyım?" sorusunun önem kazandığı bu durumda teknik uygulamalar yapmak, düşünce egzersizleri gerçekleştirmek şiir yazım sürecinde bireye önemli kolaylıklar sağlayacaktır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışma ile ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerine şiir yazma denemeleri üzerine birtakım uygulama önerileri sunmak amaçlanmıştır. Şiir yazabilmek için gerekli ilgi, istek, yetenek ve kabiliyetin yanında yazım sürecinde kullanılacak şiir yazım tekniklerinin uygulanması daha iyi

bir ürün elde edilmesini sağlayacaktır. Şiir yazmaya yönelik yeteneği olmadığını düşünen insanlar şiir yazım tekniklerini uygulayarak yeteneğini geliştirebilecek, arzu ettiği şiiri yazabileceklerdir. Böylece ilkokuldan itibaren çocuğun şiire olan ilgisi sağlanacaktır. Sonraki eğitim öğretim sürecinde gerekli doyuma eren çocuk, şiir okuma yazma etkinliklerine katılım sağlayarak söz varlığını geliştirecektir. Yukarıda belirtilen amaç doğrultusunda çalışmanın alt amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 1) İlkokul Türkçe Öğretim Programı, ders kitapları ve alanyazında yer alan şiir yazma öğretim uygulamalarını derleyerek şiir yazma tekniklerini belirlemek,
- 2) Belirlenmiş olan şiir yazma teknikleriyle dördüncü sınıf öğrencilerine şiir yazma deneyimi kazandırarak bu doğrultuda öğrencilerin doyuma ulaştırmasını sağlamak,
- 3) Belirlenmiş olan şiir yazma teknikleriyle şiir yazma becerisine sahip öğrencilerin bu doğrultuda yeteneklerini geliştirmek,
- 4) Belirlenmiş olan şiir yazma tekniklerini kullanarak öğrencilerin şiir yazma korkularını yenmek amaçlanmıştır.

Yöntem

İlkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin şiir yazma denemeleri üzerine birtakım uygulama önerileri sunmak için ilkokul eğitim öğretim sürecinde şiir yazma konusuyla ilgili kapsamlı bir alan taraması yapılmış ve ilgili uzman görüşü alınarak çalışma sürdürülmüştür. Çalışma süreci içerisinde konuya yönelik bütüncül olarak bir arada bulabileceğimiz şiir yazım tekniklerine rastlanmamıştır. Bu çalışmada şiir yazmada kullanılan bazı tekniklerin derlenmesinin yanında farklı teknikler de geliştirilmiştir. On yedi (17) farklı şiir yazım tekniği, Mersin ili Erdemli ilçesinde bulunan Yeşilyurt İlkokulu dördüncü sınıf öğrencileriyle birlikte sınıf ortamında uygulanmıştır. Şiir yazım tekniklerinin her birinin uygulama öncesi tanıtımı sınıf ortamında yapılmıştır. Bazı tekniklere yönelik örnek veya benzer nitelik oluşturacak çalışmalar sınıf ortamında işlenmiş, böylelikle öğrencilerce tekniğin anlaşılması daha kolay hale getirilmiştir. Tekniklerin uygulanmasında dördüncü sınıf ders programına uygun olarak öğrencilerin ilgilerini çekebilecek konular tercih edilmiştir. Çalışmanın uygulaması yapılırken, on yedi farklı şiir yazım tekniği, her

biri bir ders saatini (40 dk.) geçmemek şartıyla on yedi farklı etkinlik olarak yürütülmüştür. İstatistiksel değer oluşturulabilecek etkinliklerde tablolar yardımıyla analizler yapılmıştır. Öğrencilerin yazmış olduğu şiirler Türkçe eğitimi alanında yüksek lisans yapmış iki farklı uzman görüşü alınarak değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Alan yazın taraması sonucu derlenen on yedi farklı şiir yazım tekniği aşağıda sunulmuştur.

Çalışma Sürecinde Geliştirilen Şiir Yazma Öğretim Teknikleri:

- 1) Verilen şiirin başlığını bulma
- 2) Şiirde eksik verilen kelimeyi tamamlama
- 3) Mısraları karışık verilen şiiri düzenleme
- 4) Kelimeleri karışık verilen şiiri düzenleme
- 5) Yarıları verilen şiiri tamamlama
- 6) Dörtlükleri karışık verilen şiiri düzenleme
- 7) Drama veya filme göre şiir yazma
- 8) Resme veya fotoğrafa bakarak şiir yazma
- 9) Şiirde eksik verilen mısrayı tamamlama
- 10)Şiirin nakaratlarını yazma
- 11)Akrostiş
- 12)Ayakla şiir yazma
- 13)Nazire yapma
- 14)Şiire kelime ekleme
- 15)Soru sorarak şiir yazma
- 16)Şiir günlüğü
- 17)Fon müziği eşliğinde şiir yazma

Bulgular

Şiir yazmak için ilham mı yoksa bir teknik mi gerekli olduğu hep tartışılmıştır. Her öğrenciye bir şiir yazma ilhamı gelmeyeceğine göre öğrencilerin şiir yazma hazzını yaşayabilmeleri için geliştirilen on yedi farklı şiir yazma etkinliği derlenmiştir. Şiirin başlığını bulma, Eksik verilen kelimeyi tamamlama, mısraları karışık verilen şiiri düzenleme, kelimeleri karışık verilen şiiri düzenleme, yarıları verilen şiiri tamamlama, dörtlükleri karışık verilen şiiri düzenleme, drama veya filme göre şiir yazma, resme veya fotoğrafa bakarak şiir yazma, verilen kafiyeleri kullanarak şiir yazma, kafiyeleri verilen mısraları tamamlama, şiirin nakaratlarını yazma, şiirin kafiyesini bulma, grupla şiir yazma, istasyon

teknîğiyle şiir yazma, akrostiş, ayakla şiir yazma, atışma, nazire yapma, şiire bir kelime de sen ekle, soru sorarak şiir yazma, şiir günlüğü, müziği eşliğinde şiir yazma, hikayeyi şiirle anlatma başlıkları altında derlenmiştir.

1.Etkinlik: Verilen Şiirin Başlığını Bulma

Herhangi bir varlığı tanımlamak, yorumlamak için ona ad vermek gerekir. Yapılan bu adlandırma, varlığın zihindeki bulanıklığını ortadan kaldırmaktadır (Erbay, 2016: 201). Her edebi türde olduğu gibi şiirde de başlık, okuruna ilk bilgiyi veren unsurdur. Şiirde dile getirilen duygu, düşünce veya hayali anlatır şekilde kısa ve öz kelimelerle ifade edilmesiyle oluşturulan başlık, şiirin konusunu ve temasını ifade eder. Şiir yazma becerisi gelişmiş bir öğrencinin yazdığı şiire en uygun başlığı bulması veya kendisine verilen bir başlığın konusu çerçevesinde en uygun şiiri yazması beklenir. Sınıf ortamında uygulanabilirliğini arttırmak için başlığı çıkarılmış bir şiir öğrencilere verilerek en uygun başlığı bulmaları istenmiştir.

YUVASIZ KUŞ

“Annem ağaç,
Babam rüzgâr”
Dedi bir kuş;
Türküsu gümüştü.

Uzaktardan geldim
Betondan kentimize
Dört duvarmış, ne güzel,
Bayıldım evimize!

Hani bana bir ağaç?
Yuvasız mı kalayım?
Ben şimdi nerelerde
Öteyim, şakıyayım?

Öğrencilerin her birine “Yuvasız Kuş” adlı şiirin başlığı çıkarılarak verilmiş, şiire en uygun başlığı bulmaları istenmiştir. Öğrencilerin şiire vermiş oldukları başlıklar değerlendirilmiş, on sekiz öğrencinin yedisi şiirin başlığını doğru tahmin etmiştir. Diğer öğrencilerin şiir için ortaya koymuş oldukları başlıklar tam olarak şiiri anlatmasa da büyük ölçüde tutarlılık sağlamıştır.

Tablo 1. Başlığı Çıkarılan Şiire Öğrenciler Tarafından Verilen Başlık Adları

Sıra No	Başlık Adları	Frekans(f)
1	Yuvasız Kuş	7
2	Evsiz Kalmış Kuş	3
3	Yalnız Kuş	2
4	Kimsesiz	1
5	Kuşlar	1
6	Kuşun Evi	1
7	Evsizler	1
8	Kuş	1

Başlığı çıkarılarak öğrencilere verilen şiire yedi (7) öğrenci “Yuvasız Kuş” adlı başlıkla en çok ifade edilen görüş olmuştur. Üç öğrenci “Evsiz Kalmış Kuş”, iki (2) öğrenci “Yalnız Kuş” ve birer öğrenci de “Kimsesiz”, “Kuşlar”, “Kuşun Evi”, “Evsizler”, “Kuş” adlı başlık vermişlerdir.

2. Etkinlik: Şiirde Eksik Verilen Kelimeyi Tamamlama:

İlkokul birinci sınıftan itibaren gerek okuma yazma öğretiminde gerekse metin çalışmalarında eksik verilen sözcük veya cümlelerin bulunmasına yönelik etkinlikler yer almaktadır. Türkçe öğretiminde bu denli yoğun bir etkinlik ve uygulama alanı bulan eksik verilen kelimeyi tamamlama şiir yazımında da etkili olabileceği düşünülmüştür. Bu teknikte, şiirin içerisinde boş bırakılan kelime ya da kelime grupları şiirin anlam akışına en uygun şekilde bulunarak tamamlanır. Şiir yazmaya yeni başlayanlar için uygun bir tekniktir. Bu etkinlikte “Teşekkürler Atatürk” adlı şiirin birinci ikinci ve üçüncü kıtalarından birer kelime çıkarılarak ilgili yere en uygun olabilecek kelimeyi bulmaları istenmiştir.

TEŞEKKÜRLER ATATÜRK

*İstedin bu çocuklar Çok çalıştın, yoruldun, Önder oldun meclise,
Savaşlarda ezilmesin Yüce meclisi kurdun, Yol gösterdin ulusa,
Açlığı, sefaleti, Millet kendi kendini, Kurtandın ülkemizi,
Yoksulluğu bilmesin. Yönetsin istiyordun. Emanet ettin Türklere.*

M. Işık

“Teşekkürler Atatürk” adlı şiirin her kıtasındaki birer kelime çıkarılmış ve öğrencilerden boşluğa gelebilecek en uygun kelimeyi bulmaları istenmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu boşluklara gelebilecek kelimeleri doğru tahmin etmişlerdir.

Tablo 2. Şiirdeki Eksik Verilen Kelimeyi Tamamlama

1.Kelime	(f)	2. Kelime	(f)	3. Kelime	(f)
Ölmesin	10	Kendini	13	Bizlere	8
Ezilmesin	2	Kendisini	2	Çocuklara	4
Yok olmasın	1	Özgür	1	Gençlere	2
Kaybolmasın	1	Dünyasını	1	Gençlere	2
Dursun	1	Başına	1	Bu millete	1
Bitsin	1			hepimize	1

Şiirde boş bırakılan kelimeler değerlendirilmiş, birinci kelime “Ölmesin” ile on (10) öğrenci, ikinci kelime “kendini” yedi (7), üçüncü kelime “bizlere” sekiz (8) öğrenci cevap vermiştir. Birinci ve ikinci kelime için iki (2) öğrenci, üçüncü kelime için bir (1) öğrenci mantık dışı cevap vermiştir.

3. Etkinlik: Mısraları Karışık Verilen Şiiri Düzenleme

Türkçe öğretiminde “Mısraları karışık olarak verilen kısa metinleri düzenler.” kazanımı sadece metinlerde değil aynı zamanda şiir dizelerinin düzenlenmesinde de kullanılabileceği düşünülmüştür. Şiiri oluşturan mısralar, kıta kıta veya bir bütün olarak yerleri değiştirilmiş bir şekilde öğrencilere sunulur. Şiirin akışını bozmayacak şekilde mısraların doğru dizilişinin düzenlenmesinin yapılması istenir. “Rüyam” adlı üç kıtalık bir şiirin kıtalar içerisinde mısraları karıştırılarak öğrencilere sunulmuştur ve doğru düzenlemeyi yapmaları istenmiştir.

RÜYAM

*Yıldızlara, aylara, (2) Haydi dedim rüzgâra,
Haydi dedim rüzgâra, (4) Atladım bir buluta.
Aldı götürdü beni, (3) Aldı götürdü beni,
Atladım bir buluta. (1) Yıldızlara, aylara,*

*Renginden biraz aldım, (2) Gökkuşağına vardım,
Gökkuşağına vardım, (1) Renginden biraz aldım,
Gök maviye boyadım, (3) Gök maviye boyadım,
Bulutlar kararmıştı. (4) Bulutlar kararmıştı.*

*Niye öyle çok şaştın, (1) Niye öyle çok şaştın,
Yoksa gerçek mi sandın, (3) Hayretle bakakaldın,
Hayretle bakakaldın, (4) Ben rüyamı anlattım.
Ben rüyamı anlattım. (2) Yoksa gerçek mi sandın,*

Dizeleri karışık olarak verilen şiirin dize sıralaması birinci kıta 2, 4, 3, 1 ikinci kıtası 2, 1, 4, 3 üçüncü kıtası ise 1, 3, 4, 2 olacak şekilde öğrencilere sunulmuş, Şiiri anlam akışına uygun olarak düzenlemeleri istenmiştir. Sınıftaki on sekiz (18) öğrencinin on ikisi (12) şiirin doğru sıralamasını yapmıştır. Dört (4) öğrenci sadece birinci kıtada yanılmış, iki (2) öğrenci ise şiirin dizelerinin tamamında yanlış yapmıştır.

4.Etkinlik: Kelimeleri Karışık Verilen Şiiri Düzenleme

İlkokul Türkçe ders programının bütün sınıflarında karışık kelimelerden cümle oluşturma etkinliğine dair kazanımlar yer almaktadır. Cümle bütünlüğünü sağlamak, cümlenin anlamlı yapısını ortaya koyabilmek için yapılan bu tür etkinlikler, şiir yazımında da bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Şiirin her bir kıtasını oluşturan kelimelerin yerleri karışık olarak verilir. Öğrenci bu kelimeleri mısralar oluşturarak düzenler. Burada amaç kelimelerle şiirin tekrar düzenlenmesi, en doğru ve anlamlı bütünlük oluşturulmasıdır. Alt sınıflar için ip ucu verilmesinde yarar vardır. Bu etkinlikte "İkinci Evim" adlı şiirin her bir kıtasına ait kelimeler karışık olarak öğrencilere verilmiş, bu kelimelerden şiiri anlamlı olarak düzenlemeleri istenmiştir.

İKİNCİ EVİM

*Karanlıktır, bilgisize şu dünya, Çok kötüdür, bilgisizlik, cahillik,
Kör olana bütün dünya anlamsız, Okuyanlar fayda sağlar her yana,
Okuyanlar fayda sağlar her yana, Hiç faydasız, boş gezmek avarelik,
Okumayan ağaç olur meyvessiz. Kütüphane baş tacımız olmalı...*

*Okumakla bilgim, görgüm artıyor,
Sorulara düzgün cevap veririm.
Onun için herkes beni seviyor,
Kütüphane benim ikinci evim...*

Dünya, şu, anlamsız, yana, sağlar, her, renkler, olana, kör, karanlıktır, okuyanlar, okumayan, meyvesiz, bilgisize, bütün, ağaç, fayda, olur

*Kör olana anlamsızdır şu dünya,
Okuyanlar fayda sağlar her yana,
Okumayanlar meyvesiz ağaç olur,
Bütün renkler karanlıktır bilgisize.*

Okuyanlar, yana, kütüphane, olmalı, çok cahillik, fayda, her, faydasız, avarelik, hiç, boş, gezmez, tacımız, baş, kötüdür, bilgisizlik, sağlar.

*Baş tacımız kütüphane olmalı,
Boş gezmek avarelik, bilgisizlik cahillik,
Okuyanlar fayda sağlar,
Her faydasız kötüdür.*

Okuyanlar, kütüphane, artıyor, evim, ikinci, benim, sorulara, veririm, için, onun, seviyor, bilgim, herkes, düzgün, beni, görgüm, cevap.

*Benim ikinci evim kütüphane,
Sorulara düzgün cevap veririm,
Okumakla bilgim artıyor,
Herkes beni görgüm için seviyor*

Kelimeleri kıta kıta karışık olarak verilen şiirin düzenlemesi yukarıdaki örnekteki gibi sunulmuştur. On sekiz öğrencinin altısı (6) her üç kıtayı doğru olarak düzenlemesi yapmış, üç (3) öğrenci sadece bir kıtada yanlış yapmış, altı (6) öğrenci iki kıtada yanlış yapmış, üç (3) öğrenci de her üç kıtada da hatalı dizilim yapmıştır.

5.Etkinlik: Yarısi Verilen Şiiri Tamamlama

İlkokul Türkçe ders programında metnin yazımını sürdürme, anlam bütünlüğünü bozmadan metnin tamamlanmasına yönelik etkinliklere ve bunları anlatan kazanımlara yer verilmiştir. Bu etkinlikte de şiirler için eksik bırakılan kıtaların ya da yarısi veya yarıya yakını verilen şiirin tamamlanması istenir. Boş kısımların anlamlı ve şiirle uyumlu bir bütünlük oluşturacak şekilde tamamlanması beklenir. Bu etkinlikte de "Her Gün Bayram" şiirinin ikinci kıtası ve "Ben Bir Çocuğum" şiirinin ikinci kıtası çıkarılarak öğrencilerden tamamlanması istenmiştir.

HER GÜN BAYRAM

*Çocuklar için her gün,
Şeker bayramı olsa,
Kardeş kardeş oynasak,
İçimize neşe dolsa...*

*Hep beraber oynasak,
Etrafa mutluluk saçsak,
Şeker para toplasak,
Etrafa nur saçsak...*

BEN BİR ÇOCUĞUM

*Hani çocuktum ya ben,
Koşup oynaşacaktım,
Ne istersem hayatta,
Onlara doyacaktım*

*Hep ödev yaza yaza,
Tutmaz oldu ellerim,
Tonlarca bilgiyle bak,
Tek diye olurdu beynim.*

*Ben bir çocuğum,
Oyunlar oynuyorum,
Oyunlara doymuyorum
Her yere koşuyorum.*

Öğrencilere verilen her iki şiirde de şiirin ikinci kıtalarının tamamlanması istenmiştir. Öğrencilerin yazdığı kıtalardan büyük ölçüde şiirin anlam bütünlüğü korunmuştur. Bazı öğrenciler şiirde doğrudan beklenen devamlılığı sağlayamasa da belli ölçüde bir yakınlıkta bulunarak şiirleri tamamlamışlardır. Sadece iki (2) öğrencinin yaptığı tamamlamalar şiirinin anlam bütünlüğünü bozmuştur.

6.Etkinlik: Dörtlükleri Karışık Verilen Şiiri Düzenleme

Şiir yazımında sadece sözcüklerin, dizelerin değil aynı zamanda kıtaların da kendi içinde anlamlı bir sıralama içinde olması beklenir. Bir metin veya hikâye giriş, gelişme ve sonuç bölümleri dikkate alınarak belli bir düzen içerisinde yazılmaktadır. Şiir yazımında da giriş kıtası, gelişme kıtaları ve son kıta belli bir anlam bütünlüğü içerisinde sunulmaktadır. Öğrencilerde bu kazanımın elde edilebilmesi için şiirin dörtlükleri karışık olarak verilerek düzenlenmesi yapılmak istenir. Böylece dörtlüklerle şiir tekrar düzenlenmiş, en doğru ve anlamlı bütünlük oluşturulmuştur. Bu etkinlikte altı (6) kıtadan oluşan "Atamız Ağlamasın" adlı şiir aşağıda görüldüğü gibi yerleri değiştirilerek öğrencilere sunulmuş ve düzenlemesinin yapılması istenmiştir.

ATAMIZ AĞLAMASIN (Kıtalar karıştı)

<i>Düşmanlar gülüyor, Dostları nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Tabiat kurumuş Ormanlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Düşmanlar gülüyor, Dostları nerede? Atatürk ağlıyor.</i>
<i>Gaziler uyuyor, Bayramlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Ekinler kurumuş, Efendi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Şehitler küsüyor, Gençleri nerede? Atatürk ağlıyor.</i>
<i>Şehitler küsüyor, Gençleri nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Gaziler uyuyor, Bayramlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Gaziler uyuyor, Bayramlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>
<i>Dereler akıyor Güneşi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Şehitler küsüyor, Gençleri nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Tabiat kurumuş, Ormanlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>
<i>Tabiat kurumuş Ormanlar nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Dereler akıyor Güneşi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Ekinler kurumuş, Efendi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>
<i>Ekinler kurumuş, Efendi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Düşmanlar gülüyor, Dostları nerede? Atatürk ağlıyor.</i>	<i>Dereler akıyor, Güneşi nerede? Atatürk ağlıyor.</i>

“Atamız Ağlamasın” adlı şiirin kıtaları (6, 7, 2, 3, 4, 1) olarak karışık verilmiştir. Öğrencilerin yapmış olduğu düzenlemeler incelendiğinde birçok öğrenci doğru sıralamayı yapmakta güçlük çekmiştir. Her ne kadar öğrencilerin yaptığı şiirin kıta sıralama düzenlemesi, birebir bir yakınlık göstermese de şiirin anlam bütünlüğünü bozmadığı görülmüştür.

7.Etkinlik: Drama veya Filme Şiir Yazma

Yaratıcı yazma yöntemleri etkinliklerinde sıkça kullanılan film, oyun, tiyatro, drama gibi görsel izlenimlerin edinimi yazıya aktarılmak istenmektedir. Şiirde de aynı etkinin olabileceği ve seyir izlenimlerinin şiire aktarılabilirliği düşüncesiyle drama veya filminden elde edilen çıkarımlar şiire aktarılabilir. Arpağ'a (2018) göre şiirin yalnızca okuma ve ezberleme ile ilgili değil aynı zamanda öğrencilerle görsel, işitsel ve bedensel olarak işlenmelidir. Öğrencilere bir film ya da drama izletilir. Bu

film ya da dramdan elde edilen izlenimlerin şiir diliyle ifade edilmesi istenir. İzlenecek filmin kısa ve öğrencinin düzeyine uygun olması gerekir. Öğrenci bunu izlediği sırada yazabileceği gibi daha sonra da yazabilir. Bu etkinlikte “Örümcek Adam” adlı film izletilerek öğrencilerin izlenimlerini şiire aktarmaları istenmiştir.

ÖRÜMCEK ADAM

*Tehlikeden, ölümden, Örümcek adam kurtarır,
O iyi bir insandır, Sakın ondan korkmayın.*

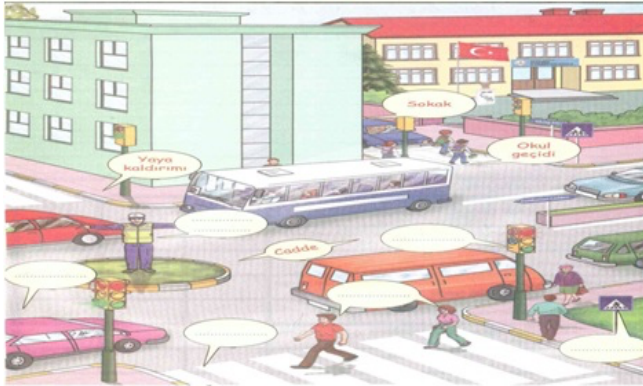
*O cesur bir insandır, Birçok hayat kurtarır,
Her zaman gururu vardı, O bir örümcek adamdı.*

*O zavallı büyüdü, Annesiz ve babasız,
Kimseden öğrenmedi, İyi ve kötüyü.*

(Örümcek Adam 2 filminden)

8.Etkinlik: Resme veya Fotoğrafa Bakarak Şiir Yazma

Somut işlemler döneminde bulunan ilkökul öğrencilerinin öğretim sürecinde görsel öğeler oldukça sık kullanılmaktadır. Görselliğin etkili olduğu ilkökul döneminde öğrencilerin şiir yazma sürecinde de etkili olabileceği düşünülmüştür. Öğrencinin resimden veya fotoğraftan edindiği izlenimleri şiire aktarması şiir yazımında bir teknik olarak kullanılabilir. Bu teknikte görselde sunulan içerikten elde edilen izlenimler, fikirler temele alınarak öğrenciye şiir yazması istenir. Sınıf düzeyine göre görsellerin karmaşıklığı ayarlanmalıdır. Küçük sınıflarda daha basit ve anlaşılır görseller seçilmelidir. Bu teknik, çocuğun görsel okuma becerisini de geliştirecektir. Bu etkinlikte ilkökul dördüncü sınıf Trafik Eğitimi ders kitabından bir görsel sunulmaktadır. Bu görsel sunularak elde ettikleri izlenimleri şiire aktarması istenmiştir.

Görselde trafiğin temel bileşenleri olan yaya, sürücü, yolcular, araçlar, toplu taşıma araçları, otomobiller, trafik polisi, birtakım resmi kurumlar, işlek bir cadde, ışıklı işaret cihazı, yaya geçidi, okul geçidi, yaya kaldırımı, trafik levhalar, sokak yer almaktadır.

TRAFİK

*Trafik polisine uyalım, Trafiğe uyalım, Okulumuza gidelim,
Dediğini yapalım, Canımıza kıymayalım, Kaldırımı kullanalım,
Işıklı işaret cihazı, Herkes görevini yapmalı, Sevgimizi koruyalım,
Levhalar ve dahası. Kurallarla yaşamalı. Kurallara uyalım.*

Etkinliğe katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu görselde sunulan trafik bileşenlerinin birçoğunu şiire aktarabilmiş, görseldeki öğeler kullanılarak trafik, trafik kuralları vurgusu yapılmıştır. Her bir öğrencinin görselden edindiği izlenimlerden hareketle yazdığı şiirde mutlaka fotoğraftan bir iz taşıdığı görülmüştür.

9.Etkinlik: Şiirde Eksik Verilen Mısrayı Tamamlama:

İlkokul Türkçe Öğretim Programı'nda konu bütünlüğünü sağlayacak cümlelerin anlamlı bir yapı oluşturması için tamamlayıcı cümle etkinlikleri kullanılmasını önerilmektedir. Benzer bütünlüğü şiir yazımı için de eksik verilen mısrayı tamamlayarak sağlanabilir. Bu etkinlikte "Milli Kültür" adlı şiirin birinci kıtasının son dizesi ile ikinci kıtanın dört ve beşinci dizeleri boş bırakılarak şiiri tamamlamaları istenmiştir.

MİLLİ KÜLTÜR

*Milattan öncesiyle sonrasıyla, Korumalıyız kültürümüzü,
İlelebet koruyacağız milli kültürümüzü, Ülkemizi tanıtmalıyız,
Lambalar gibi aydınlatacağız etrafı, Sahip çıkmalıyız kültürümüze,
Ya sahip çıkmazsak kültürümüze, Milletimizi sevmeliyiz,
Ama cesur, güçlü olmalıyız korumak için. Ülkemizi sevmeliyiz.*

Etkinlik sonucu her bir öğrencinin mısra tamamlama çalışmaları incelenmiş, şiirin gerçek dizelerinden uzaklaşılsa da anlam bütünlüğünü koruyacak yapıda mısralarla şiir tamamlanmıştır. Öğrencilerin tamamı etkinliğe katılmış, anlamsız yapıda bir mısra tamamlaması yapılmadığı görülmüştür.

10.Etkinlik: Şiirin Nakaratlarını Yazma

Bazı şiir ve şarkıların bölümlerinin sonlarında tekrar edilen mısralara veya beyitlere nakarat adı verilmektedir. Şiirlerin nakarat kısımları, şiirin konusunu anlatan en yaygın ve genel bir ifadedir. Şiirde nakarat her kıta sonunda tekrarlanabileceği gibi bazı kıtalarda tekrarlanması yapılabilir. Öğrencilere nakaratlı bir şiirin nakarat kısmı çıkarılarak verilir. Bu şiire en uygun olabilecek nakarat bölümünün yazılması istenir. Bu etkinlikte “Yurdumun en büyük bayramı bugün” başlıklı şiirin nakarat kısmı çıkarılarak öğrencilere dağıtılır.

BUGÜN

Durmadan dalgalan şanlı bayrağım, Tarihe sığmayan şanlar Türkündür.
Yurdumun en büyük bayramı bugün, Ölümünden korkmayan canlar Türkündür.
Ufuklar gül açsın, gülsün toprağım, Bayrağa renk veren kanlar Türkündür.
Yurdumun en büyük bayramı bugün. Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Ağaçlar bezensin, dallar süslensin, Atamız her zaman kalbimizde hız,
Bahçeler donansın, güller süslensin, Ülkümüz uğrunda ölmek ahtımız,
Atamın açtığı yollar süslensin, Şölenler kurulsun, içilsin kımız,
Yurdumun en büyük bayramı bugün. Yurdumun en büyük bayramı bugün.

Yurt için savaşmak bir şanlı düğün, Kanım toprağa katanımız var,
Yaşamak duygusu her şeyden üstün, Bayrağın altında yatanımız var,
İstiklal sevdası ufukumuzda gün, Destanlar kaynağı vatanımız var,
Yurdumun en büyük bayramı bugün. Yurdumun en büyük bayramı bugün.

U. Turanlıoğlu

Tablo 3. Nakarat Dize İçin Önerilen Öğrenci Görüşleri

Sıra No	Nakarat Dizeler	(f)
1	Yurdumun en büyük bayramı bugün	6
2	Yurdumun en güzel bayramı bugün	5
3	Bugün en mutlu gün	1
4	Bugün bayram çocuklar	1
5	En güzel vatan sensin Türkiyem	1
6	Türk, övün, çalış, güven	1
7	Bugün Cumhuriyet Bayramı	1
8	Sen çok yaşa Atam	1
9	Bugün günlerden bayram	1

On sekiz öğrenci ile yapılan etkinlikte nakaratı verilmeyen şiire en uygun gelecek dizeyi bulmaları istenmiştir. Şiirin gerçek nakaratı olan “Yurdumun en büyük bayramı bugün” dizesi altı (6) öğrencinin ortak ifade ettiği görüş olmuştur. “Yurdumun en güzel bayramı bugün” dizesi ise beş (5) öğrencinin ortak görüşünü ifade etmektedir. Ayrıca “Bugün en mutlu gün, bugün bayram çocuklar, en güzel vatan sensin Türkiyem, Türk, övün, çalış, güven, Bugün Cumhuriyet Bayramı, sen çok yaşa Atam, bugün günlerden bayram bir (1) öğrenci görüşü olarak ifade edilmiştir.

11.Etkinlik: Akrostiş

Akrostiş, bir şiirde dizelerin ilk harflerinin yukarıdan aşağıya doğru sıralandığında anlamlı bir sözcük meydana getirmesi ile oluşan bir şiir türüdür. Yazılan şiirin satırlarının ilk harfleri birleştirildiğinde anlamlı bir kelime veya cümle oluşturulacak şekilde şiir yazılır. Akrostiş şiirler öğrenciye bir formül sundukları, kısa oldukları ve kafiye gerektirmedikleri için öğrencilerin rahatlıkla yapabileceği bir şiir yazma aracı olarak kabul edilebilir (Frye ve ark.,2010). Okullarda şiir yazma etkinliklerinde en sık kullanılan tekniktir. Bu etkinlikte de öğrencilerin “Mustafa Kemal Atatürk” harf dizilimini kullanarak ulu önderimize akrostiş bir şiir yazmaları istenmiştir.

KORKUSUZ LİDERİMİZ

*Mükemmel bir insandı,
Ulusumuzun kahramanı,
Sadık dostları vardı,
Tüm düşmanları kovdular,
Akıllıydılar, yığittiler,
Fethettiler gönüllerimizi,
Adlarıyla destan yazdılar,
Korkmadan düşmanlardan.
Emellerine ulaştılar,
Mutlu oldular her zaman,
Asla vazgeçmedi.
Liderliğinde kurdu Cumhuriyet’i
Asla yanlış yapmadı,
Tüm insanlar onu alkışladı.
Adı dillerden düşmedi,
Türk Milletinin taşıdır O,*

*Ülkemizin kahramanı,
Rahat uyu sen Atam,
Kalbimizdesin her zaman.*

Akrostiş çalışmasına on sekiz öğrencinin tamamı katılmış, verilen harf sıralaması gözetilerek öğrencilerin aktif katılımı sağlanmıştır. Şiirde anlamlı bütünlük sağlanarak harf sırasına göre yapılan akrostiş çalışmasında büyük bir başarı sağlanmıştır.

12.Etkinlik: Ayakla Şiir Yazma:

Aşık tarzı şiir geleneğinin önemli özelliklerinden biri de ayaklı mısralarla şiir yazmaktır. Ayak, şiire ahenk katmanının yanında aşıkların şiir üretimine aktif katılım sağlaması ve usta tarzı şiir üretiminin ortaya konulması gibi faydalar içermektedir (Çelikten, 2020; 1). İki veya daha fazla aşığın karşılıklı atışması durumunda şiire başlangıç oluşturmak amacıyla kafiyeli olarak ayak verilir. Atışmalar verilen ayağa uygun olarak devam eder. Öğrencilerin de bu tekniği kullanarak şiir yazabileceği düşünülmüş ve sınıf ortamında uygulanması amaçlanmıştır. Bu etkinlikte araştırmacı tarafından verilen “Güvenme varlığa, düşersin darlığa” ayağını kullanarak her bir öğrenciden karşılıklı atışarak kafiyeli dizeler oluşturması istenmiştir.

AYAKLI ŞİİR

*Güvenme varlığa, Düşersin darlığa (Ayak)
Ölmeyeceğini sanma, değer kat hayata.
Zenginim diye hava atma, düşersin sonra boşluğa.
Para üzerine para koyma,
Sanki ne kadar harcayacaksın bu hayatta.
İyilik yap insanlara, karşılığını alırsın sonra.
Para dediğin nedir ki, elinin kırı.
Çok para huzur getirmez bu hayatta,
Zengin olanın da hiç derdi yok sanma.
Asıl zenginlik gönül zenginliğidir unutma,
Sadece iyilik kalır bu hayatta.*

Ayaklı şiir yazma etkinliğine katılan toplam on sekiz öğrencinin yedisi kafiye oluşturarak ayağa uygun şiir yazmıştır. On bir (11) öğrenci

katılmak için gayret göstermiş fakat ayağa uygun mısralar geliştirememişlerdir. Ayaklı şiir yazma sürecinde öğrencilerin çok eğlendiği görülmüş ve bu etkinliğin tekrarlanması istenmişlerdir.

13.Etkinlik: Nazire Yapma

Bir şiirin kafiye, redif, ölçü ve konusunda değişime gitmeden yazılan benzer şiirlere nazire veya cevap denir (Yavuz, 2013; 359). Çok eski zamanlardan beri var olan ve Türk Edebiyatında şiir yazma geleneklerinden olan bu anlayış ilkokulda şiir yazma etkinliğinde bir teknik olarak uygulanabileceği düşünülmüştür. Bir şiire uygun aynı üslup, şekil ve anlamda benzer bir şiir yazılması isteneceği için bu etkinlikte öğrencilerin anlamlandırabileceği, kısa ve anlaşılır özellikte olan “Memleket İsterim” şiiri seçilmiştir. Öğrencilerden şiirin yapı ve anlamından uzaklaşmadan benzer nitelikte bir şiir yazmaları istenmiştir.

MEMLEKET İSTERİM

*Memleket isterim,
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun.*

*Memleket isterim,
Ne başta dert, ne gönülden hasret olsun;
Kardeş kavgasına bir nihayet olsun.*

*Memleket isterim,
Ne zengin fakir ne sen ben farkı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun,*

*Memleket isterim,
Yaşamak, sevmek gibi gönülden olsun,
Olursa bir şikâyet ölümden olsun.*

SEVGİ İSTERİM

*Sevgi isterim,
Kalpte huzur, yüzlerde gülücük olsun,
İnsanların duygu diyarı olsun.*

*Sevgi isterim,
Üzgünler mutlu, küsler barış olsun.
Herkesin içinde bir sevinci olsun.*

*Sevgi isterim,
Ne zengin yoksul, ne de çirkin güzelin farkı olsun.
Kışın soğuşunda herkesin evi barkı olsun.*

*Sevgi isterim,
Herkesin gönlünde yaşam sevgisi olsun;
Eğer bir şikâyet olacaksa ölümden olsun.*

Yapılan etkinlikte öğrencilerin nazire yapmasında bazı güçlükler yaşanmıştır. Öğrenciler şekil ve üslup yönünden şiirle bir benzerlik kurmuşlar fakat anlam bütünlüğünü oluşturmada zorluk yaşamışlardır. Öğrencilerin “Memleket İsterim” dizisine verdiği cevaplar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 4. M. İsterim Şiirine Yapılan Nazirenin İlk Cümleleri

Sıra No	Düşünceler	(f)
1	Sevgi İsterim	3
2	Barış İsterim	2
3	Ailemi istiyorum	1
4	Öğretmenimi Seviyorum	1
5	Okulumu Seviyorum	1
6	Büyüme İstiyorum	1
7	Oyuncaklarımı verin bana	1
8	Okuma Gitmek İstiyorum	1
9	Kitaplarımı İstiyorum	1
10	Gezmek İstiyorum	1

Yukarıdaki tabloda on üç öğrencinin yaptığı nazirenin ilk cümleleri verilmiştir. Öğrencilerin verdiği cevaplar dikkate alındığında şiirin şekil yönünden algılandığı fakat anlam bütünlüğünü sağlamakta güçlük yaşadıkları görülmüştür. Beş (5) öğrencinin ise verilen şiirden tamamen bağımsız bir şiir yazdıkları görülmüştür.

14.Etkinlik: Şiire Kelime Ekleme

İlkokulda bütün sınıflarda uygulanabilecek bir etkinlik de öğrencilerin kelime ekleyerek şiirin yazımını sürdürme çalışmasıdır. Bir grubun her bir üyesi belirlenmiş bir konu üzerinde şiire birer kelime ekleyerek şiiri tamamlanmaya çalışır. Bu etkinlikte Öğretmenin öğrencileri doğru yönlendirmesi ve konudan uzaklaşılmasının önüne geçmesi gerekmektedir. Burada amaç öğrencilerin şiir yazma gücünü arttıracak bir uygulama oluşturarak öğrencilerde şiir yazma doyumuna erişmelerini sağlamaktır. Bu etkinlikte öğrencilerin yakından bildiği ve her yıl kutladığı “Yerli Malı” haftası konulu bir şiir yazmaları istenmiştir. Sınıftaki her bir öğrenci şiire bir kelime ile katkı yaparak şiir tamamlanuncaya kadar döngü devam etmiştir.

YERLİ MALI

*Tutumlu olalım,
Boşuna para harcamayalım.
Başka ülkelerin malını,
Güvenip kullanmayalım.*

*Yerli malımız,
Kendi yurdumuzun malını,
Her zaman,
Herkes onu kullanmalı.*

*Hep kendi ülkemizin malını,
Tutumluca tüketelim.
Her zaman,
Sağlıklı bir yaşam sürelim.
Mutlu mesut yaşayalım.*

*Dışarıdan almayalım,
Boşuna hastalanmayalım.
Her zaman sağlıklı yiyecekler tüketip,
Mutlu mesut yaşayalım.*

Etkinliğe katılan on sekiz öğrencinin tamamı şiir yazım sürecine aktif katılım sağlamıştır. Etkinlik süresince öğrenciler aralarında iki turdan fazla sıra akışı olmuş, bazı sözcük gürüpları bir öğrenci tarafından ifade edilmiştir. Etkinlik sonucunda ortaya çıkan şiir yukarıda paylaşılmıştır.

15.Etkinlik: Soru Sorarak Şiir Yazma

Şiirsel anlatımlarda şairlerin sıkça başvurduğu bir diğer şiir yazım tekniği okuruna yönelttiği soru cümleleridir. Şair anlatımını daha canlı kılabilmek için şiirin farklı yerlerinde soru sormak gereksinimi duymaktadır. Bu etkinlikte “Dört İşlem” konulu bir şiir yazmaları istenmiştir. Şiir yazarken mısraların tamamında, bazılarında ya da sadece nakarat kısmında öğrencilerden konuya uygun soru sormaları istenmiştir.

DÖRT İŞLEM

*Moralin çok mu bozuk?
Sıkıldın mı matematikten?
Dört işlem zor mu geldi?
Arkadaşların senden önce mi öğrendi?*

*Çabala öğren dört işlemi,
Birleri, onları, yüzleri, binleri,
Okumak ve yazmak,
Kolay değil mi?*

*Mahcup mu düştün yanlarında?
Dört işlem yapamayınca.
Öğrenmek çok mu zor?
Eğlenceli hale getir o zaman.*

*Toplamayı, çıkarmayı,
Çarpmayı, bölmeyi,
Gözde büyütmeğe gerek yok değil mi?
Çalışalım, eğlenelim,
Matematiği öğrenelim.*

*Yardım iste öğren,
Arkadaşlarından, öğretmeninden,
Geri kalma matematikten,
Sayılardan, işlemlerden.*

16.Etkinlik: Şiir Günlüğü

Günlük ders tekrarı yapmak öğrencinin başarısı için beklenen bir davranıştır. Öğrencinin ders tekrarı yapmasını davranışa dönüştürebilmesi için çok farklı çalışmalar yapılmıştır. Şiir Günlüğü yapma etkinliği ile öğrencinin gün içerisinde görmüş olduğu dersleri şiire aktararak tekrar etmesi amaçlanmaktadır. Şiir günlüğü öğrencilerin günlük olarak işlediği dersleri kıta kıta şiire aktarmasıyla gerçekleşir. Şiir günlüğü oluşturan bir öğrenci günlük ders tekrarını şiir yazarak gerçekleştirmiş olacaktır. Bu etkinlik son ders saatinde planlandığı için geride kalan beş ders saati (iki saat Sosyal Bilgiler, iki saat Matematik ve bir saat Türkçe) dikkate alınarak şiir günlüğü oluşturmaları istenmiştir.

DERSLERİM

*Milletine özgü kıyafeti,
Yeme içme tarzını,
Bir de yaşam alanını,
Kültürünü de yansıtır.
Gelenek ve görenekler.*

*Ders: Sosyal Bilgiler
Konu: İnsanlar ve Hayatlar*

Uzunluğun birimleri,

Alt ve üst katları,

*Milimetre, santimetre, metre,
Hayatımızı kolaylaştırır her yerde.*

Ders: Matematik

Konu: Uzunluk ölçüleri ile ilgili problem kurma

Yazarken yazımını,

Okurken okunuşunu,

*Karıştırmıştır tüm dünya vatandaşı,
Hep her yerde.*

Ders: Türkçe

Konu: Yazımı karıştırılan kelimeler

Öğrencilerin tamamının katılım sağladığı şiir günlüğü oluşturma etkinliğinde Sosyal Bilgiler, Matematik ve Türkçe derslerinin işlenmiş konuları çerçevesinde şiir yazdıkları görülmüştür. Öğrenciler her ne kadar birebir konu aktarımını ifade etmede güçlük çekse da konu dışına çıktıkları pek nadir görülmüştür.

17.Etkinlik: Müzikle Şiir Yazma

Müziğin ses ve ritmi ile şiirdeki ritim ve oluşum birbirini paralel seyrederse müzikle şiirin buluşması gerçekleşir. Böylelikle şiir için gerekli duygu ve anlam yoğunluğu oluşur, şiir yazımı kolaylaşır, anlatım zenginleşir (Ergüven, 2004). Müzikle şiir yazma tekniği ile herhangi bir fon müziği veya şarkı melodisinin çocuğun ruhunda oluşturduğu duygular, şiire daha kolay aktarılması sağlanacaktır. Bu etkinlik sonunda müziğinin şiir yazımında yaptığı etki, bireyde oluşturduğu duygu şiire aktarılmış olur. Bu etkinlikte öğrencilerden duygusal bir fon müziği eşliğinde anne konulu bir şiir yazmaları istenmiştir. Fon müziği sessiz bir ortamda ve düşük düzeyde öğrencilere dinletilmiştir.

UYANSANA ANNE

*Uyansana anne, Son bir kez,
Sana dair bir his var, Son bir kez öpeyim seni,
Bir özlem var içimde, Sarılayım sana,
Geri dön yuvana anne. Kokunu içime sindireyim.*

*Çok özledim seni anne, Sen geri dön de anne,
Yuvana geri dön, Öp beni, kokla beni,
Dönde koklayayım seni, Sımsıkı sarıl bana,
Öpeyim seni anne. Sarıl ki bir daha ayrılmayalım.
Uyansana anne, uyansana.
Sen gittin ya,
Yıkıldım ben anne,
Yapayalnız kaldım burada,
Anne geri dön anne yuvana.*

(Duygusal bir fon müziği eşliğinde yazılmış bir şiir)

Anne konulu şiir yazma çalışması, duygusal bir fon müziği eşliğinde sürdürülmüş ve öğrencilerin duygu yoğunluğunun çok yüksek olduğu görülmüştür. Öğrencilerin etkinliğe aktif katılım sağladıkları görülmüştür. Eğitim öğretimin her kademesinde yapılabilecek bir şiir yazma tekniği olan fon müziği eşliğinde şiir yazma ile öğrencilerin duygu yoğunluğu arttırılmakta ve şiir yazma motivasyonunu sağlamaktadır.

Tartışma ve Sonuç

İlkokul Türkçe Eğitim Programı'ndaki kazanımlar, ders kitaplarında yer bulan etkinlikler ve alan yazın taraması sonucu derlenmiş on yedi şiir yazma tekniği, on yedi şiir yazma etkinliği ile uygulaması yapılmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerin çalışmalara katılımlarında yoğun bir isteklilik hali gözlenmiştir. Yapılan çalışmalarla öğrencilerin şiir yazmaya olan ilgilerinin arttığı, yazma yeteneklerini geliştirdikleri görülmüştür. Benzer bir çalışma olan ve Arpağ (2018; 583) tarafından yürütülen "Yaratıcı Dramanın Şiir Yazmaya Yönelik Tutumuna Etkisi" başlıklı makalesinde de yaratıcı dramanın şiir yazmaya yönelik olumlu tutum geliştirdiği görülmüştür. Yaratıcı yazma çalışmalarının yazma tutumuna yönelik olumlu bir etki ettiğini ifade edilebilir (Susar Kırmızı, 2009; 11). Sınıf ortamında alışılmışın dışında bir etkinlik olan bu ve benzer çalışmalar, öğrenciler üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır. Bu araştırmada da şiir yazma teknikleri ile yürütülen etkinliklere öğrencilerin büyük katılım sağladığı, bu tür etkinliklerden zevk aldığı ve yapılan çalışmaların tekrarlanmasını istedikleri gözlenmiştir. Sonraki süreçlerde de öğrencilerin şiir içerikli etkinliklere karşı daha istekli oldukları fark edilmiştir.

"Nasıl yazmalıyım?" sorusunun her geçen gün daha çok önem kazandığı günümüz eğitim sistemi içerisinde öğrenciler, duygu, düşünce ve hayallerini ifade etmekte ciddi güçlükler yaşamaktadır. Yaşanan güçlüklerin giderilmesi, belli ölçüde de olsa kendini ifade edebileceği yazma alanlarının belirlenmesi ve bu alana dönük yazım tekniklerinin geliştirilmesi dikkate değer bir önem oluşturmaktadır. Duygu ve düşünce anlatımının en yoğun olduğu edebi türlerden olan şiir, anlatılmak istenenin de en kısa ifadelerle en etkili şekilde aktarılmasını gerektirmektedir.

Yaygın halk anlayışına göre şiir yazmanın doğuştan gelen bir yetenek olduğuna dair bir inanç vardır. Şiir yazma, doğuştan gelen bir yetenek gerektirmesinin yanında, bir takım şiir yazım teknikleriyle geliştirilebilmeli ve belli ölçüde öğrencilerin kendini ifade edebileceği bir şiir yazılabilmelidir. Başarılı bir resim çizebilmek, enstrüman çalabilmek, futbol oynayabilmek için teknikler uygulanması gerekiyorsa iyi bir şiir yazabilmek için de tekniklerin uygulanması gerekecektir. Bu gerekliliğin sağlanması ile hem öğrenciler hem de yetişkin bireyler şiirden doyum sağlayarak, ana dilinin güzelliklerini keşfedecek ve söz varlığı geliştirerek zengin bir dil deneyimi elde edecektir.

Bu düşüncelerden hareket ederek geliştirdiğimiz on yedi farklı şiir yazım tekniği sınıf ortamında uygulanmıştır. Uygulama sürecinde öğrencilerin şiir yazmaya yönelik yoğun bir isteklilik içerisinde olduğu gözlenmiştir. Şiir yazım teknikleri öğrencilerde farklılık oluşturmuş, istekliliğini sağlamış ve öğrencilerin şiir yazmaya yönelik ilgilerinde ciddi artışlar görülmüştür. Öğrencilerin bu isteklilik hali, yüksek motivasyonları öğretmenin sınıf yönetimi sağlamasına büyük katkı sağlamıştır.

Öğrencilerin kendini ifade edebilecek, duygu ve düşüncelerini şiirle anlatabilecek bu tür tekniklerin uygulanması hem öğrenciler için hem de şiir yazmaya yeni başlayan yetişkinler için ilk adım olacaktır. Şiir yazamayacağını düşünen, bu korkuyu sürekli içinde taşıyan öğrenciler için tekniklerle şiir yazmaya başlamak önyargıların kırılmasını sağlayacaktır.

Kaynakça

- Akyol, H. (2014). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*. (7. Bs.). Ankara: Pegem Akademi.
- Aksan, D. (1993). *Şiir Dili ve Türk Şiir Dili*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Arpağ, M. (2018). Yaratıcı Dramanın Şiir Yazmaya Yönelik Tutuma Etkisi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6, 569-590.
- Coşkun, M. V. ve Açık Önkaş, N. (2006). Fonetik Laboratuvarı Destekli Edebiyat Öğretimi, 6. International Educational Technology Conference. 19-21 Nisan 2006, Eastern Mediterranean University, KKTC.
- Çelikten, H. (2020). Âşık Tarzı Şiir Geleneğinde “Ayak” Kullanımının İşlevi Üzerine. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 69(13),69-80.
- Erbay, N. (2016). Klasik Şiirde Başlık Meselesi Etrafında Düşünceler: Eser ve Kimlik İlişkisi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (9), 197-214.
- Ergüven, M. (2004). *Sözlü Müziğe Abece Taslağı*. Kitaplık: Aylık Edebiyat Dergisi. YKY Yayınları, Sayı:75.
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *The Journal of International Social Research*, 3(12), 178-195.
- Frye, E. M., Trathen, W., ve Schlagal, B. (2011). Extending Acrostic Poetry into Content Learning: A Scaffolding Framework. *The Reading Teacher*, 63(7), 591-595.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Güneş, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller* (2. Bs.). Ankara: Pegem Akademi
- Kaya, M. (2013). Okuma Yazma Öğretiminde Şiir. *Dil ve Edebiyat Dergisi*: 10(1), 49-96.
- Susar Kırmızı, F. (2009). Türkçe Dersinde Yaratıcı Drama Yöntemine Dayalı Yaratıcı Yazma Çalışmalarının Yazmaya Yönelik Tutuma Etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 51-67.
- TDK (2015). Türk Dil Kurumu Sözlüğünden. <http://www.tdk.gov.tr/> adresinden 13 Nisan 2015 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Geliştirilmesi ve Önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23, 461-472.

Yavuz, K. (2013). Türk Şiirinde Nazire. *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Amil Çelebiođlu Hatıra Sayısı: 10, 259-424.